

De handeling van het kijken

Theater

'Les Spectateurs', door OMSK/Lotte van den Berg. Gezien 14 april 2011 in Het Energiehuis, Dordrecht. Daar te zien tot en met 23 april, daarna (inter)nationale tournee. www.omsk.nl

De jonge blonde vrouw zit met ons in het publiek. Met haar kijken we naar het donkere silhouet tegen de kale achterwand. Het licht verandert, langzaam kunnen we de trekken zien van een zwarte man. Hij kijkt naar ons terug.

Over kijken, goed kijken, gaan de voorstellingen van regisseur Lotte van den Berg vaker. In haar voorstellingen wordt de toeschouwer aangeemoedigd een geconcentreerde kijkhouding aan te nemen om details te kunnen zien die we in het drukke dagelijkse bestaan nogal eens over het hoofd zien. Dat is ook zo in 'Les Spectateurs', de meest recente voorstelling die Van den Berg bij haar Dordrechtse gezelschap OMSK maakte.

De voorstelling bestaat uit schijnbaar simpele beelden die Van den Berg lang laat duren en die ze vervolgens traag en voorzichtig uitbouwt. De jonge blonde vrouw en de zwarte man kijken naar elkaar. Een zwarte vrouw begint mysterieus en monotoon te zingen in klanken die we niet verstaan. Een stapel plastic begint door opgestelde ventilators te bewegen. Het blijken doorzichtige menselijke figuren te zijn die wervelend opstijgen, terwijl de zwarte vrouw steeds intenser zingt. Het voelt als

een trance.

De beelden roepen een stortvloed van associaties op, maar stellen ook vragen bij het kijken zelf. Roept de zingende vrouw geesten op met haar klanken? Is dit een mysterieus ritueel? Of denk ik dat alleen maar, omdat ze zwart is en ik niet kan verstaan wat ze zingt, zodat ik daar meteen een 'koloniale' associatie aan hang?

Uiteindelijk neemt de blonde vrouw de plek in van de zwarte man en draait het kijken zich om. Nu kijken we met hem samen naar haar. Ook met die simpele vondst stelt Van den Berg weer simpele vragen over het kijken. Want ik kijk anders naar een jonge blonde vrouw dan naar een zwarte man en hij ziet misschien iets ander dan ik zie.

Kijken is een daad, een actieve handeling die bepaald wordt door culturele gewoontes en (voor)oordelen. Een daad die, zo toont Van den Berg, zowel een individueel als een collectief karakter kan hebben. Je kijkt anders als je als anoniem individu op de tribune zit dan als je als groep op het podium staat.

'Les Spectateurs' weet met zijn eenvoudige, trage, maar prachtige beeldtaal interessante vragen op te roepen over de handeling van het kijken. Daarmee is Van den Berg opnieuw geslaagd in wat zij goed kan: essentiële vragen stellen over iets wat we voor vanzelfsprekend aannemen.

Robbert van Heuven